

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті жанындағы «6D010500-Дефектология» бойынша докторы (PhD), бейін бойынша доктор дәрежесін алу үшін дайындалған диссертацияларды қорғау бойынша диссертациялық кеңестің 2021 жылғы жұмысының ЕСЕБІ

Диссертациялық кеңес төрайымы педагогика ғылымдарының докторы, профессор Мовкебаева Зульфия Ахметвалиевна. Диссертациялық кеңес «Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті» КЕАҚ – ның Басқарма Төрағасы – ректор м.а. № 03-05/370 бұйрығымен 2020 жылы қараша айының 3 күні құрылды. Диссертациялық кеңеске қорғау үшін 6D010500-Дефектология мамандығы бойынша диссертацияларды қабылдауға рұқсат етілген.

1. Өткізілген отырыстар саны туралы деректер.

Абай атындағы ҚазҰПУ жанындағы 6D010000 – Білім беру (Дефектология) мамандығы бойынша Диссертациялық кеңесінде есеп беру жылында 2 отырыс өткізілді.

2. Отырыстардың жартысынан азына қатысқан кеңес мүшелерінің тегі.

Диссертациялық кеңестің құрамында 6 адам. Отырыстардың жартысынан азына қатысқан кеңес мүшелері - жоқ.

3. Білім беру мекемелері көрсетілген докторанттардың тізімі.

1. Хамитова Дана Сункарбековна-Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

2. Кабдырова Айнур Аскарбековна-Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

4. Келесі бөлімдерді бөліп көрсете отырып, есепті жыл ішінде Кеңес қараған диссертацияларға қысқаша талдау жасау:

Хамитова Дана Сункарбековна

Диссертация тақырыбы - ЖОО-да мүгедектігі бар студенттерді қашықтықтан оқытуды ұйымдастырудың педагогикалық шарттары.

Мамандығы: 6D010500-Дефектология

Диссертация Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде орындалды.

Қорғау тілі – Орыс тілі.

Ғылыми кеңесшілер:

Мовкебаева Зульфия Ахметвалиевна-педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР жоғары оқу орындары үшін инклюзивті білім беру бойынша ресурстық консультативтік орталықтың директоры, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

Держан Ицка Михайлова-PhD докторы, Неофит-Рильский атындағы Оңтүстік-Батыс университетінің доценті, Благоевград қ., Болгария.

Қорғау 2021 жылдың 31 мамырында өтті.

Мүгедек адамдардың білім алу құқықтарын камтамасыз ету мемлекеттік білім беру саясатының мақсаттарының бірі ретінде қарастырылады. 2015 жылғы 20 ақпанда БҰҰ-ның Мүгедектердің құқықтары туралы конвенциясын ратификациялау мемлекеттің мүгедектерге арналған кәсіптік білім беру жүйесін, оның ішінде жоғары деңгейде дамыту ниетін растады. Бұл ниетті іске асыру стратегиялық маңызды болып көрінеді, өйткені жоғары білім мүгедек адамдардың әлеуметтік мәртебесін және олардың әлеуметтік және еңбек қатынастарына қатысу деңгейін арттыруға ықпал етеді.

Қазақстандық жоғары білім беру жүйесінің Қашықтықтан оқытуға көшуі және студенттермен онлайн сабақтар өткізу маңызды олқылықтарды және ЖОО-лардың материалдық-техникалық, ұйымдастырушылық және әдістемелік тұрғыдан қашықтықтан білім беру жүйесін енгізуге дайындығының жеткіліксіздігін көрсетті. Бұл ретте, егер қазіргі уақытта күндізгі оқудан "қарапайым" студенттерді онлайн режимге ауыстыру мәселесі шешілсе, онда мүгедектігі бар студенттерді қашықтықтан оқытуды ұйымдастыру мәселесіне іс жүзінде жеткілікті көңіл бөлінбейді. Сонымен қатар, мүгедектігі бар Студенттер санатының өзіндік ерекшеліктері мен білім беру қажеттіліктері бар, бұл қашықтықтан оқыту жүйесі бойынша жоғары білім алу процесін едәуір қиындатады. Білім алушылардың осы санаты және олардың білім беру сапасының төмендеу қаупі туралы ҚР Президенті Қ.Қ. Тоқаев өзінің Қазақстан халқына Жолдауында ерекше қажеттіліктері бар адамдар үшін жағдайларды қамтамасыз етуге және тең мүмкіндіктер жасауға ерекше назар аударған болатын.

Жоғары білім сапасының төмендеуінің ықтимал қауіптері және мемлекеттік білім беру саясатының талаптары мүгедектігі бар студенттерді қашықтықтан оқытудың ұйымдастырушылық, мазмұндық және технологиялық аспектілерін шешу қажеттілігін айқындайды.

Осыған байланысты диссертациялық зерттеудің ғылыми жаңалығы мен теориялық маңыздылығы келесідей:

1. «Мүгедектігі бар студенттерді қашықтықтан оқыту» ұғымының мәні негізделген және анықталған.

2. Мүгедектігі бар студенттерді қашықтықтан оқыту жүйесін дамытудың қазіргі заманғы үрдістері айқындалды.

3. Қазақстан Республикасындағы жоғары білімнің қазіргі заманғы жағдайларына бейімделген, мүгедектігі бар студенттерді қашықтықтан оқытудың ұйымдастырушылық-педагогикалық шарттары негізделген.

4. Жоо-да мүгедектігі бар студенттерді қашықтықтан оқытуды ұйымдастырудың құрылымдық-мазмұндық моделі әзірленді, ол педагогикалық жағдайлардың: материалдық-техникалық, ұйымдастырушылық-әдістемелік және психологиялық-педагогикалық тұтастық жүйесі болып табылады.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы: мүгедектігі бар студенттердің қашықтықтан білім алу жағдайын зерделеу үшін диагностикалық құралдарды таңдауда; «Мүгедектігі бар студенттерді Жоо-да толық және ішінара қашықтықтан оқыту қағидалары» Жоо ішіндегі нормативтік құжатты әзірлеуде; «Мүгедектігі бар студенттерді оқыту үшін Жоо-ның қашықтықтан білім беру ортасын қалыптастыру жөніндегі әдістемелік ұсынымдар» әдістемелік құралын әзірлеу мен апробациялауда; «Инклюзивті білім беру» электрондық оқулығын құруда.; мүгедектігі бар студенттерді қашықтықтан оқытуды ұйымдастыру бойынша Жоо оқытушыларының біліктілігін арттырудың қосымша кәсіптік бағдарламасын әзірлеу және педагогикалық практикаға енгізу.

Зерттеу нәтижелері жоғары оқу орындарында, біліктілікті арттыру институттарында, жалпы білім беретін, арнайы және инклюзивті ұйымдарда пайдаланылуы мүмкін.

Қабдырова Айнур Асқарбековна

Диссертация тақырыбы-Жоо оқытушыларының мүгедектігі бар студенттерді оқытуға дайындығы.

Мамандығы: 6D010500-Дефектология

Диссертация Абай атындағы Қазак ұлттық педагогикалық университетінде орындалды.

Қорғау тілі – Орыс тілі.

Ғылыми кеңесшілер:

Мовкебаева Зулфия Ахметвалиевна-педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР жоғары оқу орындары үшін инклюзивті білім беру бойынша ресурстық консультативтік орталықтың директоры, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

Данута Аль-Хамиси-педагогика ғылымдарының докторы, Мария Гжегожевская атындағы арнайы педагогика академиясының профессоры, Польша.

Қорғау 2021 жылдың 31 мамырында өтті.

Қазіргі жағдайда қазақстандық білім беру жүйесі қоғамдағы әлеуметтік-мәдени, рухани-адамгершілік өзгерістермен айқындалған елеулі өзгерістерге ұшырауда.

Біздің еліміздің 2015 жылы Біріккен Ұлттар Ұйымының 2030 жылға дейінгі Орнықты даму мақсаттарына қол жеткізу жөніндегі міндеттемелерді, оның ішінде 4-ші мақсатты қабылдауына байланысты ерекше өзектендірілген, денсаулық жағдайы мен әлеуметтік жағдайына қарамастан балаларды, жасөспірімдер мен жастарды оқытуды қамтамасыз ететін білім беру қызметтері жүйесін жаңғыртуды қозғайтын мәселелер ерекше мәнге ие болады, ол жан-жақты және әділ сапалы білім беруді қамтамасыз етуді және барлық адамдар үшін өмір бойы оқу Денсаулық мүмкіндіктері шектеулі адамдардың мүмкіндіктерін тиімді және сапалы жоғары біліммен қамтамасыз ету олардың әлеуетті қабілеттерінің, бәсекеге қабілеттілігінің және жоғары ақы төленетін жұмыс алу мүмкіндіктерінің барынша дамуына, одан әрі табысты жұмысқа орналасуға ықпал етеді, бұл сайып келгенде олардың қазіргі заманғы қоғамның қалыпты өкілдері ретінде өзін-өзі растауына және толыққанды өзін-өзі іске асыруына ықпал етеді. Бұл туралы 2015 жылғы 20 ақпанда Қазақстан Республикасы ратификациялаған Мүгедектердің құқықтары туралы Конвенцияның ережелерінің бірі (2006 ж.) куәландырады, онда барлық елдерде мүгедектердің жалпы жоғары білім алуына, кәсіптік даярлығына, ересектерге білім алуына және өмір бойы кәсіби даярлығына кемсітусіз және басқалармен тең дәрежеде қол жеткізуін қамтамасыз ету қажеттігі туралы айтылады. Бұл міндеттемелер 2016 жылы ратификацияланған білім беру саласындағы кемсітушілікке қарсы конвенцияда да күшейтілді. Осы құжаттардың негізгі ережелерінде мүгедектігі бар адамдарды кемсітуге жол бермеу қағидаты сөзсіз бекітіледі және олардың білім алу құқығы жарияланады.

Жоо-да инклюзивті білім беруді жүзеге асырудың табыстылығының маңызды құрамдас бөліктерінің бірі мүгедектігі бар студенттермен оқу қызметін ұйымдастыру үшін қажетті кәсіби құзыреттілікке ие және білім алушыларға олардың психофизикалық даму ерекшеліктеріне сәйкес жеке және сараланған тәсілдерді ұйымдастыруға қабілетті жоғары білікті, кәсіби дайындалған оқытушылармен білім беру процесін қамтамасыз ету болып табылады.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы мен теориялық маңыздылығы:

- Қазақстан ғылымында тұңғыш рет жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру кезеңінде мүгедектігі бар студенттерді оқытуға оқытушылардың дайындығы кешенді және жүйелі түрде зерттелді;

- «Жоо оқытушыларының мүгедектігі бар студенттерді оқытуға дайындығы» ұғымының авторлық анықтамасы берілді;

- Жоо оқытушыларының мүгедектігі бар студенттерді оқытуға психологиялық (тұлғалық) дайындығының бастапқы маңыздылығы дәлелденді;

- Жүйелі-құрылымдық тәсіл негізінде жоо оқытушыларының мүгедектігі бар студенттерді оқытуға дайындығының құрылымдық-мазмұндық моделі әзірленді;

- Жоо оқытушыларының мүгедектігі бар студенттерді оқытуға психологиялық-педагогикалық дайындығы теориялық негізделген және эксперименталды түрде тексерілген;

- Жоо оқытушыларының мүгедектігі бар студенттерді оқытуға дайындығының құрылымдық-мазмұндық моделінің тиімділігі эксперименталды түрде тексерілді.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы Жоо-да инклюзивті орта құру бойынша жоо оқытушыларына арналған әдістемелік ұсынымдарды әзірлеуде жатыр.

Зерттеу нәтижелері жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары оқытушыларының біліктілігін арттыру жүйесінде, практикалық семинарлар, жоо оқытушыларына арналған дөңгелек үстелдер және т. б. өткізу кезінде пайдаланылуы мүмкін.

5.Рецензенттердің жұмысын талдау (ең сапасыз пікір мысалдарымен).

Рецензенттер ретінде арнайы және инклюзивті білім беру саласындағы зерттеулерге елеулі үлес қосқан ғалымдарды бекітті.

Рецензенттерді таңдау кезінде ғылыми кеңесшілер мен рецензенттердің тәуелсіздігі қағидаты сақталды.

Барлық рецензенттер докторлық диссертацияны білікті талдады. Рецензенттердің пікірлерінде зерттеудің ғылыми негізделген теориялық және практикалық нәтижелері атап өтілді, қорытындылар дәлелді және жұмыс бойынша ескертулер мен ұсыныстар берілді. Негізінен ескертулер жалпы ғылыми-теориялық мазмұнға және зерттеудің практикалық нәтижелеріне әсер етпейтін жеке кемшіліктерге қатысты. Диссертацияға теріс пікірлер болған жоқ.

Д. С. Хамитованың диссертациясының рецензенттері туралы ақпарат.:

Денисова Ирина Александровна - п.ғ. к. (мамандық шифры-13.00.03), Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің Педагогика және психология Жоғары мектебінің арнайы және әлеуметтік педагогика кафедрасының қауымдастырылған профессорының м. а.Жалмухамедова Асия Каировна - п.ғ. к. (мамандық шифры-13.00.03), Silk Way Халықаралық университетінің Педагогика және психология кафедрасының аға оқытушысы (Шымкент қ.).

А. А. Кабдырованың диссертацияның рецензенттері бойынша мәліметтер:

Оразаева Гульжан Сериковна-педагогика ғылымдарының кандидаты (мамандық шифры 13.00.03 – түзету педагогика), доцент, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің Педагогика және психология Жоғары мектебінің деканы, Алматы қ., Қазақстан Республикасы.

Лиходедова Людмила Николаевна-педагогика ғылымдарының кандидаты (мамандық шифры 13.00.03 – түзету педагогикасы), профессор, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің арнайы педагогика кафедрасының меңгерушісі, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

6.Ғылыми кадрларды даярлау жүйесін одан әрі жетілдіру бойынша ұсыныстар.

6D010000 – Білім беру (Дефектология) мамандығы бойынша диссертациялық жұмыстарды қорғауға дайын болмауына байланысты, диссертациялық кеңестердің қызметін жетілдіру бойынша мынадай ұсыныстар бар:

- Ғылыми кеңесшілердің өздері басқаратын докторанттардың диссертациялық зерттеулерін уақтылы орындауы және қорғауы үшін жауапкершілігін арттыру. Екі жыл ішінде қорғау нәтижелері бойынша оң шешімсіз, қорғаусыз қалған докторлық диссертациялар бойынша ғылыми кеңесшілерге диссертацияларға жетекшілік жасауға рұқсат етілмесін.

- Докторлық диссертациялардың тақырыптары мен проблемаларын таңдауға бақылауды күшейту. Диссертациялық зерттеудің бағыты ұлттық басымдықтармен, не мемлекеттік бағдарламалармен, не болмаса іргелі және қолданбалы зерттеулер бағдарламаларымен байланысты болуы тиіс.

- Кафедралар жанындағы ғылыми семинарлардың жұмысын жандандыру: жоғары импакт-факторлы журналдардағы жарияланымдар арасындағы өзекті жаңалықтармен танысуға бағыттау, докторлық диссертациялар тақырыптары бойынша өзекті мәселелерді талқылау (оның ішінде шет тілінде), тиісті зерттеу саласында семинарға қатысушылар алған негізгі нәтижелер мен ережелерді сыни талдау және оларды

бағалау, зерттеу құралдарын талқылау, ғылыми зерттеулер мен диссертациялық жұмыстардың аралық және қорытынды нәтижелерін талқылау.

- Шетелдік кеңесшілердің он-лайн режимінде диссертациялық кеңестің жұмысына қашықтықтан қатысуын тәжірибеге енгізу.

7. Философия докторы (PhD), бейін бойынша доктор дәрежесін алу үшін қаралған диссертациялар туралы деректер.

	6D010500 - Дефектология
Қараудан алынған диссертациялар	0
Оның ішінде диссертациялық кеңеспен алынған диссертациялар	0
Рецензенттердің теріс пікірлері алынған диссертациялар	0
Қорғау қорытындысы бойынша оң шешімі бар диссертациялар	2
Оның ішінде басқа оқу орындарынан	0
Қорғау қорытындысы бойынша теріс шешіммен	0
Оның ішінде басқа оқу орындарынан	0
Қорғалған диссертациялардың жалпы саны	2
Оның ішінде басқа оқу орындарынан	0

Диссертациялық кеңестің төрағасы Мовкебаева З.А.

Диссертациялық кеңестің ғылым хатшысы Дузелбаева А.Б.

31 желтоқсан 2021 ж.